

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

RUSKON KUNTA

17.6.2024
Kunnanhallitus

Sisällysluettelo

Talousarvion ja suunnittelun lähtökohdat	2
Talousarvion valmistelu- ja käsittelyaikataulu	2
Toimielinten tulo- ja menokehykset.....	3
Sotepalveluiden uudistuksen valmistelun vaikutus ja TE-palvelumuutos.....	3
Talousarviorakenne ja talousarvion sitovuustasot.....	3
Investoinnit.....	4
Tietohallinto	4
Toimintakertomuksen tekstiosa.....	5
Toimintakertomuksen suoritteet ja tunnusluvut	5
Palkat.....	5
Arvonlisävero.....	6
Sisäiset laskutuserät ja vyörytettävät erät	6
Poistot.....	6
Riskien hallinta ja sisäinen tarkistus	6
Konserniohjaus	7
Muuta huomioitavaa	7

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

Talousarvion ja suunnittelun lähtökohdat

Kuntien talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntalain mukaan ”valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvion lähtökohtana ovat Ruskon kunnan strategia ja -ohjelmat.

Talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat strategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Osallisuus-, hyvinvointi- ja elinvoimaohjelmia ollaan päivittämässä ja ne hyväksytetään valtuustossa elokuussa.

Talousarviokehys on laadittu käyttötalouden osalta.

Talousarvion laadinnassa noudatetaan talousarvion laadintaohjetta. Laadintaohjetta täydentävänä ohjeistuksena käytetään kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma -suositusta.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Strategiset tavoitteet ja toimenpiteet ohjaavat kaikkien toimialojen / palvelualueiden vuosittaista toimintaa sekä toiminnallisia tavoitteita. Strategiassa on esitetty kullekin tavoitteelle ja toimenpiteille vastuutahot. Tavoitteita voidaan asettaa taloudellisuudelle, tuottavuudelle, vaikuttavuudelle, kehittämiselle ja riskienhallinnalle.

Talousarvion valmistelu- ja käsittelyaikataulu

LIITTEESSÄ 5 on kunnanhallituksen alustava hyväksytty aikataulu talousarvion käsittelyaikataululle.

Täydentävä aikataulu seuraavassa taulukossa:

TEHTÄVÄ	PVM
Talousarviokehityksen ja -ohjeiden käsittely johtoryhmässä/toimialoittain	toukokuu-kesäkuu 2024
Talousarvio esimiesryhmässä	8.8.2024
Alustava talousarviokehitys- ja aikataulu kunnanhallituksessa	17.6.2024
Riskikatselmukset toimialoittain	elo-/syyskuu
Sisäisten erien neuvottelut hallintokunnat	21.8.2024 klo 9
Johtoryhmän TA-käsittely	3.9.2024
Investointiesitykset teknisessä toimessa	2.9.2024
IT-hankintatarpeet IT-päällikölle	2.9.2024
TA-kehystarkastus hallituksessa	2.tai 23.9.2024
Palkkalistojen tarkistus (elokuu)	2.9.2024
Palkat syötetään viim.	6.9.2024
Toimielinten talousarvioluonnokset	19.9.2024
Toimielinten talousarvioesitykset ja investoinnit	23.9.2024
kunnanhallituksen TA-käsittely	23.9—4.11.2024
Toimialat käyvät valmistelun pohjalta talousarviokeskustelun kunnanjohtajan, talousjohtajan ja kirjanpitäjän kanssa. Talousarviokeskustelua varten toimialojen johtajat koostavat lautakuntatasoisen kirjallisen	viikoilla 39-40

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

yhteenvedon palvelualueiden toiminnallisista ja taloudellisista muutoksista verrattuna vuoden 2024 talousarvioon.	
Investointiesitykset talousyksikössä	29.9.2024
Talousarvioseminaari	7.10.2024
Yhdistelmä ja tasapainotus tehty	14.10.2024
Veroprosenttien ilmoittaminen	18.11.2024
Talousarvio valtuustossa	25.11.

Toimielinten tulo- ja menokehykset

Talousarviokehystenä käytetään kunnanhallituksen 17.6.2024 hyväksymää kehystä. Koska kehystä laadittaessa on asioita vielä auki, tehdään kehystarkastus elo-syyskuussa.

Kunnanhallitus päätti 17.6.2024 §144 esitetystä kehyksestä seuraavaa:

Kunnanhallitus käsitteli talousarviokehystä vuodelle 2025 ja päätti, että toimielimet laativat talousarviota valmistaessa esityksen asioista, joista voidaan karsia menoja ja saada lisätuloa. Samalla päätettiin, että kehystä tarkastellaan uudestaan syksyllä.

Esitetty kehys on 1,6 milj. euroa alijäämäinen.

Kehys ja toimielinkohtainen kehys perusteluineen löytyy erillisestä liitteestä: LIITE 1 KEHYS ja LIITE 2 PALVELUALUEKOHTAINEN KEHYS.

Sotepalveluiden uudistuksen valmistelun vaikutus ja TE-palvelumuutos

1.1.2023 sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueelle. Lopulliset laskelmat valtionosuuksista on huomioitu 17.6.2024 hyväksytyssä kehyksessä.

Vuonna 2024 TE-palveluiden siirtyminen kuntiin on seuraava iso muutos. Työllisyyspalveluiden alustavat vaikutus valtionosuuksiin on huomioitu kehyksessä. Mahdolliset muutokset ja tarkistukset huomioidaan kehystarkistuksessa. Arvioiminen on vielä hankalaa, koska useita kustannuksiin vaikuttavia päätöksiä ei ole vielä tehty. Työllisyyden kuntaosuusmaksun nousu on huomioitu vuodelle 2025. Tarkentavia tietoja ja laskelmia saadaan vasta elokuussa.

Talousarviorakenne ja talousarvion sitovuustasot

Tulevassa talousarviossa 2025 ja suunnitelmavuosissa 2026-2027 käytetään seuraavaa esitysrunkoa.

Valtuustoon nähden sitovat tasot ovat:

Käyttötalous (tehtäväalueet)

Vaalit

Tarkastustoimi

Yleishallinto

Joukkoliikenne

Elinkeinotoimi

Kaavoitus- ja maankäyttö

Sivistyspalvelut (ehdotus)

Perusopetus

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

Varhaiskasvatus

Hyvinvointipalvelut

Tekniset palvelut

Toimitila- ja vuokrauspalvelut

Rakennusvalvonta- ja ympäristöasiat

Vesihuoltolaitos

Investoinnit

Projektikohtainen määräraha

Tuloslaskelma

Verotulot, valtionosuudet, rahoitus -netto

Rahoituslaskelma

Antolainojen ja pitkäaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset

Sitovuustasona on ulkoisten ja sisäisten menojen ja tulojen **nettomäärä eli toimintakate ja henkilöstömenot.**

Investoinnit

Yli 8 500 euron investoinnit, jotka ovat investointien ryhmään kuuluvia (esim. vuosiremontointi tai remontti, joka pidentää kiinteistön käyttöikä).
 Yli 8 500 euron kone- ja kalustohankinnoista tehdään esitykset täyttämällä lomake ja tallentamalla se 30.9. mennessä alla ohjeistettuun kansioon. Lisätietoja antaa kirjanpitäjä.

Kiinteistöihin kohdistuvat muutos- ja korjaustarpeet esitetään tekniselle johtajalle.
 IT-puolen investointitarpeet taas tietohallintopäällikölle.

IT-puolen investointitarpeet taas tietohallintopäällikölle.

IT-puolen investointitarpeet taas tietohallintopäällikölle.

Yhteenvedot toimielinkäsittelyjen jälkeen toimitetaan kirjanpitäjälle, joka kokoaa yhdistelmän kunnanhallitukselle.

Investointiesitysten perusteluissa tulee selvittää myös sen vaikutus vuosittaisiin käyttötalousmenoihin sekä kuntalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen käyttöönoton jälkeen. Lisäksi mielellään investoinnin takaisinmaksuaika niissä investointikohteissa, joissa laskelman pystyy laatimaan.

Investoinnit on luonnosteltu lokakuun kh:n kokoukseen palvelualueiden toimittamien esitysten ja taloussuunnitelman 2024-2pohjalta.

Täytettävät tiedostot: **X:\Talous\Talousarviot\Talousarvio 2025**

- Investointien osalta käytetään erillisiä lomakkeita yli 8 500 euron investointeja ja kiinteistöihin tehtäviä toiminnallisia muutoksia varten (LIITE 6).

Investointimenoihin on taloussuunnitelmassa 2025-26 vuodelle 2025 suunniteltu noin 5,9 miljoonaa euroa.

Täytetyt lomakkeet tallennetaan Lomakkeet-kansion ala-kansioihin.

Teknisen tulee toimittaa talousarviokäsittelyn yhteydessä korjausvelkalista.

Tietohallinto

IT-hankinnat kootaan pääsääntöisesti kunnanhallituksen talousarvioon. Ne valmistellaan yhteistyössä IT-yksikön kanssa.

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

Toimialat käyvät palvelualuejohtajien johdolla läpi seuraavan vuoden it-hankintatarpeensa ja toimittavat tiedot niistä s-postiin; jarko.rahkala@rusko.fi 2.9.2024 mennessä.

Rutiinihankintoja laajemmista kehittämishankkeista tulee tehdä projektikuvaus sekä kannattavuuslaskelma tai muu selvitys hyöty- ja kustannusvaikutuksista.

Toimintakertomuksen tekstiosa

Tekstipohjat löytyvät talousarviokansiosta. Teksteissä olevat määräraha- ja tulo- ja meno-aulukot päivitetään vertailulukujen osalta. Täydennetään talousarvioesitykset taulukoihin sitten, kun ovat budjettiohjelmassa valmiina (ilmoitus pääkirjanpitäjälle).

Toimintakertomuksen suoritteet ja tunnusluvut

Strategiasta ja ohjelmista johdettavien tavoitteiden mittarien tulee olla selkeitä ja mitattavia. Niiden toteutumiseen on voitava itse vaikuttaa.

Lisäksi talousarvion ja -suunnitelmaan on sisällytettävä toimintaa kuvaavat suoritteet ja tunnusluvut.

Toimialat huolehtivat itse talousarvion tulevien suoritteiden ja tunnuslukujen laadinnasta.

Talousarvion toimintakertomuksessa tulee olla tunnuslukuna vähintään eri palveluista €/asukas tunnusluku. Laskennassa huomioitava kaikki kulut; sisäiset ja laskennalliset.

Palkat

Palkkojen syöttöosaan tallennetaan elokuun 2024 tilanteen mukaiset palkat. Palkkatiedot toimitetaan yksiköihin tarkastettavaksi sitä mukaa kuin elokuun palkat saadaan maksuun. Ohjelma laskee sivukulut automaattisesti. Palkansaajaluettelot tulee tarkistaa vastaamaan vuoden 2025 tilannetta henkilöiden ja kustannuspaikkajakojen osalta. Palkkalistat tulee tarkistaa 2.9. mennessä.

Palkat syötetään 6.9.2024 mennessä. Mikäli tarvitset palkkalukuja aikaisemmin, ota yhteys talousyksikköön.

Palkankorotusprosentit määräytyvät uuden kuntien virka- ja työehtosopimuksen mukaan. Kehys vuodelle 2025 on arvioitu 3,6 % korotuksella.

Henkilöstömenoista **eläkemenoperusteiset maksut** on laskettu KEVAN annettujen tietojen mukaan KUel-prosenttien sisään.

Vuoden 2025 sosiaalivakuutusmaksut ovat seuraavat:

SOSIAALIVAKUUTUSMAKSUT	%
Sairasvakuutusmaksu	1,87
Työttömyysvakuutusmaksu	1,9
Kevan jäsenyhteisön eläkemaksu	19,6
-työnantajan osuus palkkaperusteisesta eläkemaksusta	16,8
-eläkemenoperusteinen maksuosa (maksu poistuu vuonna 2023 ja tilalle tulee tasausmaksu)	2,75
Muut erät keskimäärin	0,7
Työnantajan maksut keskimäärin	24,07

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

Uudet esitettävät vakanssit on oltava mukana lautakuntaesityksessä. Uudet vakanssit esitetään kaikkien lautakuntien osalta samanlaisella lomakkeella (LIITE 3). Mikäli lautakunnalla on useampia vakanssiesityksiä, niistä tehdään yhteenveto.

Talousarviota laadittaessa tulee laatia koulutussuunnitelma (LIITE 4). Liitteet ovat saatavilla x-asetalla TA2025-kansiossa.

Arvonlisävero

Määrärahat esitetään ilman arvonlisäveroa lukuun ottamatta vähennysrajoitteisia toimintoja, joiden osalta arvonlisävero sisällytetään menoihin.

Sisäiset laskutuserät ja vyörytettävät erät

Sisäinen laskutus on palveluyksiköiden ja tukipalveluyksiköiden järjestelmä, jossa sisäisistä palveluista laskutetaan etukäteen määriteltyjen kiinteiden hintojen perusteella tai automatisoivissa olevien kustannustenjakoperiaatteiden mukaan. Sisäiset erät talousarviovaiheessa erotetaan ulkoisista tapahtumista, jotta ulkoinen tuloslaskelma voidaan esittää.

Sisäiset eli kunnan usean yksikön yhteiset erät voidaan käsitellä:

- menonsiirtokirjauksina
- vyörytyksenä
- sisäisinä vuokrina

Sisäiset vuokrat ja ateriamaksut sekä vyörytyserät lasketaan kunnanhallitukselle viimeiseen talousarviota käsittelevään kokoukseen, jolloin ulkoisten erien oletetaan olevan valmiit.

Sisäisten erien käsittelystä pidetään erillinen palaveri 23.8.2024.

Sisäiset erät ja vyörytykset lisätään 14.10.2024 laskelmiin.

Poistot

Poistot on budjetoitu suunnitelmapoistojen määräisinä. Poistoja laskettaessa noudatetaan valtuuston 21.9.2009 § 334 hyväksymää poistosuunnitelmaa.

Riskien hallinta ja sisäinen tarkistus

Suosituksen mukaan talousarviolaadinnan yhteydessä tulee riskit arvioida kokonaisuudessaan ja kirjata olennaisimmat riskit talousarvioon.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet on hyväksytty valtuustossa 26.6.2023. Uuden ohjeistuksen mukaan talousarvion toimintakertomusosiossa tulee tehtäväalueittain kirjata olennaisimmat riskit. Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Toimielimet laativat riskianalyysinsä talousarvioprosessin yhteydessä ensimmäisen kerran vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä. Silloin laadittiin tarkemmat riskikuvaukset toimialoittain.

Vuoden 2025 talousarvion valmistelussa vuosi sitten laadittuja riskianalyysejä arvioidaan uudelleen siten, että otetaan huomioon sen jälkeen ilmaantuneet uudet riski- ja uhkatekijät sekä arvioidaan, ovatko edellisvuonna esiin nostetut riskit edelleen ajankohtaisia ja onko niissä tapahtunut muutoksia.

6.6.2024

RUSKON KUNTA

TALOUSARVION 2025 JA -SUUNNITELMAN 2026-2027 LAADINTAOHJEET

Tilinpäätöksen yhteydessä taas arvioidaan riskienhallinnan tuloksellisuutta.

Konserniohjaus

Taloussarviota laadittaessa on perusteltua asettaa konserni- ja tytäryhtiöille tavoitteet. Tavoitteiden avulla valtuustossa on mahdollisuus toteuttaa omistajaohjausta asianomaisen yhteisölainsäädännön sallimissa rajoissa.

Taloussarviossa 2025 asetetaan tavoitteet tytäryhtiöille.

Liikelaitosten ja tytäryhtiöiden on otettava huomioon kuntastrategian tavoitteet ja laadittava vuosille 2025 – 2027 tulos- ja rahoituslaskelmat siten, että konsernin taloutta ei heikennetä ja kukin yhteisö tekee positiivisen tuloksen.

Muista tavoitteista neuvotellaan erikseen.

Muuta huomioitavaa

Käytettävä asukasmäärä 6 438.

Mikäli kysyttävää, ota yhteys pääkirjanpitäjä Nina Mäkiseen nina.makinen@rusko.fi

tai talous- ja hallintojohtaja Sari Laine sari.laine@rusko.fi.

Terveisin,

Kari Lehtinen

Sari Laine

kunnanjohtaja

talous- ja hallintojohtaja

LIITTEET:

Liite 1 Kehys tuloslaskelma

Liite 2 Tehtäväaluekohtainen kehys

Liite 3 Henkilöstöesitykset

Liite 4 Koulutussuunnitelma